

Sygn. akt I ACa 865/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Andrzej Daczyński
Sędziowie:	SSA Małgorzata Gulczyńska SSA Piotr Górecki (spr.)
Protokolant:	st.sekr.sądowy Agnieszka Paulus

po rozpoznaniu w dniu 14 listopada 2013 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **C. P.**

przeciwko **Agencji Nieruchomości Rolnych w W., A. K. (1) i Gminie Z.**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 5 czerwca 2013 r., sygn. akt XII C 2079/10

1. **oddala apelację,**
2. **zasądza od powoda na rzecz pozwanej Agencji Nieruchomości Rolnych kwotę 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym,**
3. **zasądza od powoda na rzecz pozwanej Gminy Z. kwotę 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym,**
4. **zasądza od Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w Poznaniu) na rzecz adwokata S. W. kwotę 3.321 zł tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.**

M. Gulczyńska A. Daczyński P. Górecki

Sygn.akt I ACa 865/13

UZASADNIENIE

Początkowo powód C. P. wniósł przeciwko Agencji Nieruchomości Rolnych- Oddział Terenowy w P., A. K. (1) i Gminie Z. o zasądzenie 100.000 zł tytułem odszkodowania oraz 80.000 zł tytułem zadośćuczynienia.

Postanowieniem Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 15 czerwca 2011 r. sąd odrzucił pozew co do pozwanej Agencji Nieruchomości Rolnych w zakresie roszczenia odszkodowawczego oraz odrzucił co do pozwanego A. K. (1) w zakresie roszczenia o zadośćuczynienie (k. 203).

Tym samym ostatecznie roszczenia powoda obejmowały:

- pozwanych Gminy Z. i A. K. (1) w zakresie kwoty 100.000 zł tytułem odszkodowania i
- pozwanych Agencję Nieruchomości Rolnych i Gminę Z. o zakresie kwoty 80.000 zł tytułem zadośćuczynienia.

Ponadto, powód domagał się zasądzenia od pozwanych solidarnie zwrotu kosztów procesu.

W odpowiedzi na pozew pozwana Agencja Nieruchomości Rolnych wniosła o oddalenie roszczeń powoda oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwana Gmina Z. wniosła o oddalenie powództwa oraz o obciążenie powoda kosztami postępowania według norm przepisanych.

Pozwany A. K. (1) wniósł o oddalenie powództwa i obciążenie powoda kosztami postępowania.

Sąd Okręgowy w Poznaniu wyrokiem z dnia 5 czerwca 2013 r. powództwo oddalił i rozstrzygnął o kosztach postępowania (sygn. akt XII C 2079/10).

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

Powód był pracownikiem Państwowego Gospodarstwa Rolnego w C. i przydzielono mu lokal mieszkalny położony w P. oznaczony nr 73/1. Zamieszkiwał tam wraz z rodziną od 24 października 1988 r. Następnie w dniu 1 lutego 1992 r. Państwowe Gospodarstwo Rolne w C. zawarło z powodem umowę najmu tego lokalu, stanowiącego mieszkanie służbowe. Wobec przekształceń ustrojowych nieruchomości, w której znajdował się zajmowany przez powoda lokal mieszkalny weszła do Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa.

Pismem z dnia 29 marca 1996 r. Gospodarstwo Rolne Skarbu Państwa w O. zaproponowało powodowi zamianę zajmowanego przez niego mieszkania (wyłączonego ze sprzedaży) na pustostan przeznaczony do sprzedaży z zachowaniem preferencyjnych warunków. Nieruchomość, na której znajdował się zajmowany przez powoda lokal mieszkalny została sprzedana w dniu 30 grudnia 1998 r. spółce (...) sp. z o.o. w P. a ta z kolei zbyła wskazaną nieruchomość na rzecz A. K. (1) i jego żony.

Pismem z dnia 28 stycznia 1999 r. powód został zawiadomiony o sprzedaży gospodarstwa rolnego w P.. Oświadczył wówczas, że nie jest zainteresowany zamianą lokalu mieszkalnego. Agencja Nieruchomości Rolnych (dalej: Agencja), jak i jej poprzednik prawny, kilkakrotnie informowała pisemnie powoda i jego małżonkę o niemożliwości wykupu przez nich lokalu mieszkalnego w P. i możliwości przydzielenia im innego lokalu, a także przejęcia tego innego lokalu mieszkalnego na własność na preferencyjnych warunkach. Strony prowadziły korespondencję w tym zakresie. Powód był zainteresowany przekazaniem mu mieszkania znajdującego się w (...). W związku z tym Agencja podjęła działania w celu odpowiedniej adaptacji lokalu mieszkalnego w (...) i przeniesienia do takiego lokalu rodziny powoda..

Umową przeniesienia własności nieruchomości z dnia 1 grudnia 2008 r., zawartą w formie aktu notarialnego, Skarb Państwa reprezentowany przez Agencję przeniósł nieodpłatnie na rzecz Gminy Z. m.in. działkę nr (...), dla której prowadzona była przez Sąd Rejonowy w Nowym Tomysłu księga wieczysta nr (...) (§ 4 umowy). Gmina zobowiązała

się do wykorzystania nabytych działek zgodnie z ich przeznaczeniem wskazanym w umowie, w tym przygotowania jednego z lokali mieszkalnych znajdujących się na działce nr (...) do zasiedlenia przez rodzinę powoda (§ 4 i 6 umowy).

W dniu 15 lutego 2010 r. powód z żoną pojechali zobaczyć mieszkanie w (...). Następnie spotkali się w Urzędzie Gminy Z. z przedstawicielami Agencji, Gminy Z. i A. K. (1). W trakcie spotkania omawiano warunki podpisania porozumienia dotyczącego przekazania lokalu w (...). Najpierw warunki porozumienia zostały na tym spotkaniu spisane w formie notatki, a następnie przepisane przez pracownika Urzędu Gminy Z.. Tak sporządzona treść porozumienia została odczytana wobec wszystkich osób biorących udział w spotkaniu. W czasie odczytywania treści porozumienia powód i jego małżonka nie składali zastrzeżeń do żadnego z punktów porozumienia i nie zgłaszali, aby któregoś punktów porozumienia nie rozumieli bądź aby mieli co do jego znaczenia jakiegokolwiek wątpliwości.

Po sporządzeniu i odczytaniu porozumienia powód, jego żona B. P., A. K. (1) i przedstawiciele Agencji oraz Gminy Z. podpisali dokument porozumienia. W czasie ustalania warunków porozumienia, jak i samego składania pod nim podpisów przez C. P. i B. P. żadna z pozostałych stron porozumienia nie próbowała wywierać wpływu na decyzję powoda i B. P. co do złożenia oświadczenia o treści wskazanej w porozumieniu.

Powód miał świadomość, że podpisanie oświadczenia wpłynie na toczący się proces przeciwko Agencji o odszkodowanie, ale mimo to złożył podpis pod oświadczeniem. Zgodnie z treścią zawartego w dniu 15 lutego 2010 r. porozumienia Gmina Z. zobowiązała się przekazać C. P. i B. P. do zasiedlenia lokal mieszkalny położony w (...) o pow. 59,39 m² składający się z dwóch pokoi, kuchni, wiatrołapu i łazienki (pkt 2), a przekazanie kluczy do tego lokalu miało nastąpić po podpisaniu protokołu zdawczo-odbiorczego i przekazaniu kluczy od lokalu w P. (pkt 3), przy czym opróżnienie lokalu w P. i zasiedlenie lokalu w (...) miało nastąpić najpóźniej do dnia 22 lutego 2010 r. (pkt 4). W punkcie 5 zd. 1 porozumienia powód i B. P. oświadczyli, iż przyjmują lokal wymieniony w punkcie 2 i jednocześnie zrzekają się wszelkich roszczeń z tytułu lokalu pozostawionego w P..

W dniu 18 lutego 2010 r. nastąpiło podpisanie protokołu przekazania lokalu w P. i wydanie kluczy do tego lokalu A. K. (1). Podpisanie protokołu odbyło się w lokalu należącym do A. K. (1). Na to spotkanie z gotowym formularze protokołu przyjechał przedstawiciel Gminy Z. - M. B.. W pokoju był także powód i B. P.. Powód nie chciał podpisać protokołu. Na skutek jednak krótkiej wymiany zdań z żoną, po opuszczeniu przez nią pokoju C. P. podpisał protokół, ponownie składając oświadczenie o zrzeczeniu się wszelkich roszczeń z tytułu pozostawionego lokalu w P., mimo że już po podpisaniu porozumienia z dnia 15 lutego 2010 r. kontaktował się ze swoim pełnomocnikiem, który powiedział mu, aby uchylił się od wcześniej złożonego oświadczenia..

Pismem z dnia 26 marca 2010 r. skierowanym do przedstawicieli Agencji biorących udział w spotkaniu w dniu 15 lutego 2010 r. C. P. i B. P. oświadczyli, iż uchylają się od skutków prawnych oświadczenia woli dotyczącego zrzeczenia się wszelkich roszczeń z tytułu lokalu pozostawionego w P. zawartego w porozumieniu z dnia 15 lutego 2010 r., powołując się na szantaż.

Apelację od tego powyższego rozstrzygnięcia wniósł powód zarzucając mu:

- 1) naruszenie art. 227 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. „polegającego na oddaleniu w punkcie 1 postanowienia wydanego na rozprawie w dniu 5 czerwca 2013 r. (...) wniosków dowodowych (...),”
- 2) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez „odmowę nadania przymiotu wiarygodności dowodowi z przesłuchania stron w zakresie przesłuchania powoda (...) i dowodowi „z zeznań świadka B. P. (...)”, „danie wiary zeznaniom świadków zawnioskowanych przez powoda (...)”.

W rezultacie autor apelacji wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez „uwzględnienie powództwa w całości”, ewentualnie o „uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji” oraz zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania.

Ponadto w apelacji zawarte zostały wnioski dowodowe w zakresie przeprowadzenia dowodu z dokumentów zgromadzonych w aktach ksiąg wieczystych wskazanych wcześniej, dokumentów zgromadzonych w aktach Sądu Rejonowego w Nowym Tomysłu (sygn. akt II W 137/06), opinii biegłych, dokumentacji medycznej powoda.

Pozwani Gmina oraz Agencja Nieruchomości Rolnych wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie od powoda kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie. Sąd odwoławczy podzielił ustalenia faktyczne sądu I instancji i tym samym przyjął je jako własne.

Swoje roszczenia powód oparł na przepisach o czynach niedozwolonych (art. 417 k.c. – podstawa odpowiedzialności pozwanej Agencji, art. 415 k.c.- podstawa odpowiedzialności pozostałych pozwanych). Do przesłanek odpowiedzialności deliktowej należą: zdarzenie, z którym system prawny wiąże odpowiedzialność na określonej zasadzie, oraz szkoda i związek przyczynowy między owym zdarzeniem a szkodą.

Co do roszczenia odszkodowawczego przeciwko pozwanemu A. K. (1) i pozwanej Gminie Z.. W toku procesu powód nie sformułował żadnego zarzutu wobec pozwanego A. K. (1). Zebrany materiał dowodowy nie wskazywał zresztą na to, aby wyrządził on powodowi ze swojej winy szkodę, którą winien naprawić poprzez zapłatę odszkodowania (100.000 zł). Zaznaczyć wypada, że rola pozwanego A. K. w kwestionowanym przez powoda porozumieniu z dnia 15 lutego 2010 r. sprowadzała się jedynie do odebrania od powoda kluczy od mieszkania w P. (pkt 3 porozumienia). Niewątpliwie roszczenie odszkodowawcze skierowane przeciwko temu pozwanemu było nieuprawnione.

Powód nie wykazał także, aby pozwana Gmina Z. wyrządziła mu swoim działaniem jakąkolwiek szkodę. Zgodnie z wyżej przywołanym porozumieniem, Gmina Z. zobowiązała się do przekazania powodowi lokal mieszkalny w (...) (pkt 2 porozumienia) i lokal ten faktycznie powodowi i jego żonie przekazała. Nie można zatem przyjąć – jak sugerował to powód - aby Gmina odpowiadała na podstawie art. 417 k.c. za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie.

Co do roszczenia o zadośćuczynienie przeciwko pozwanej Agencji Nieruchomości Rolnych i pozwanej Gminy Z.. Powód także i w tym zakresie nie wykazał, aby pozwani ci dopuścili się czynu niedozwolonego a nadto wobec Gminy Z. nie formułował jakiegokolwiek zarzutu. W konsekwencji brak było także podstaw do żądania zapłaty zadośćuczynienia z art. 445 k.c.

Z twierdzeń powoda sformułowanych przez jego fachowego pełnomocnika wynikało, że swoje roszczenie o zadośćuczynienie w zasadzie kierował względem pozwanej Agencji, bowiem pozwana ta „nie dopełniła obowiązku zawiadomienia powoda o przeznaczeniu mieszkania do sprzedaży po cenach preferencyjnych” (k. 102). Niewątpliwie z art. 43 ust. ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa wynika, że o przeznaczeniu do sprzedaży nieruchomości (domy, lokale mieszkalne i budynki gospodarcze wymienione w art. 42 ust. 1 ustawy), Agencja zawiadamia na piśmie najemców, którzy w terminie dwóch miesięcy od dnia zawiadomienia mogą złożyć pisemne oświadczenie o zamiarze nabycia nieruchomości. Na marginesie można zauważyć, że Agencja taką ofertę po podziale nieruchomości zamierzała powodowi złożyć (pismo pozwanej Agencji z 9 maja 2008 r. – k. 7). Nie miało to jednak znaczenia, skoro wielostronnym porozumieniem z dnia 15 lutego 2010 r. powód zawarł umowę, że opuści dotychczasowe mieszkanie w P. (należące do pozwanej Agencji), przyjmie lokal mieszkalny w (...) zaoferowany przez pozwaną Gminę a klucze od dotychczasowego mieszkania przekaze pozwanemu A. K., który lokal ten nabył wcześniej od spółki (...) (nabyty przez nią uprzednio od pozwanej Agencji jako funkcjonalnie związany z działalnością gospodarczą z uwagi na to, że znajdował się on w budynku inwentarskim – k. 72). Co istotne, w porozumieniu z dnia 15 lutego 2010 r. powód i jego żona wyrazili jednoznaczną wolę przejęcia nowego lokalu mieszkalnego w (...) zrzekając się jednocześnie „wszelkich roszczeń z tytułu lokalu pozostawionego w P.” (k. 55).

W toku procesu powód podnosił, że swoje roszczenia wywodzi z faktu, że „skutecznie uchylił się od skutków złożonego oświadczenia woli z uwagi na podstępne wprowadzeni powoda i jego małżonki w błąd co do charakteru oraz treści porozumienia (...)” - k. 103.

Powód nie wykazał, aby złożone przez niego w dniu 15 lutego 2008 r. oświadczenie woli dotknięte było wadą (art. 82-87 k.c.). W szczególności nie sposób przyjąć, aby w grę wchodził błąd (art. 84 k.c.). Przyjmuje się, że błąd jest to wada oświadczenia woli, polegająca na tym, że składający je działa pod wpływem niezgodnego z prawdą wyobrażenia o rzeczywistości lub jej elemencie. Błąd musi spełniać dwa kryteria, a mianowicie: a) musi być błędem co do treści czynności prawnej oraz b) musi być istotny. Obie te cechy muszą występować łącznie. Sytuacja taka nie w przedmiotowej sprawie nie miała miejsca. Jak trafnie podniósł to sąd I instancji, złożone przez powoda i jego żonę oświadczenie woli pozostawało w logicznej konsekwencji podejmowanych przez Agencję działań związanych z przeniesieniem powoda do innego lokalu mieszkalnego i to lokalu o wyższym standardzie. Dodać trzeba, że trzy dni po zawarciu porozumienia powód opuścił zajmowany lokal w P. i ponownie oświadczył, że „zrzeka się wszelkich roszczeń z tytułu pozostawionego lokalu” (protokół z dnia 18 lutego 2010 r. (k. 56)). Oświadczenie takie złożył po konsultacji ze swoim pełnomocnikiem, który wówczas – jak to sam przyznał powód – sugerował mu uchylenie się od oświadczenia woli złożonego w dniu 15 lutego 2010 r. Pomimo tego powód oświadczenie w dniu 18 lutego 2010 r. złożył.

Powyższe okoliczności wskazują jednoznacznie na bezzasadność roszczenia powoda. Oceny tej nie mogły zmienić podniesione w apelacji zarzuty.

Nietrafne okazały się bowiem oba zarzuty procesowe, a mianowicie naruszenia art. 227 k.p.c. („Przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie”) zw. z art. 232 k.p.c. i naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. (zasada swobodnej oceny dowodów).

Sąd I instancji na rozprawie w dniu 5 czerwca 2013 r. oddalił wnioski dowodowe powoda zgłoszone w piśmie procesowym z dnia 16 lutego 2011 r. Przyczyny oddalenia tych wniosków dowodowych sąd I instancji omówił w uzasadnieniu swojego wyroku i nie ma potrzeby argumentacji tej w tym miejscu raz jeszcze przywoływać. Niewątpliwie bez znaczenia był dowód z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy karnej toczącej się przeciwko A. K. (1) w sprawie dotyczącej zarzutu z art. 107 k.w. (sygn. akt IIW 137/06 Sądu Rejonowego w Nowym Tomyślu). Bez znaczenia był także dowód z opinii biegłych z dziedziny budownictwa, pożarnictwa, wyceny nieruchomości i „medyka sądowego” oraz dokumentacji medycznej powoda (k. 101), bowiem powód nie wykazał jakiegokolwiek czynu niedozwolonego pozwanych.

Nietrafny był także zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów wyrażoną w tym przepisie sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie „wszechstronnego rozważenia zebranego materiału”. Niewątpliwie zasadę tę sąd I instancji nie naruszył. Sąd I instancji dał uznać zeznania świadka B. P. za częściowo wiarygodne, przy czym swój pogląd szczegółowo przedstawił w uzasadnieniu wyroku (k. 448). Nie ma żadnej podstawy uzasadnionej, aby nie podzielić poglądu wyłożonego przez tenże sąd. Dodać wypada, że treść zeznań świadka B. P. (żona powoda), nie wskazywały na błąd oświadczenia woli złożonego przez powoda w trakcie zawierania porozumienia z 15 lutego 2010 r. (zeznania świadka – k. 353). Jak zeznała świadek, „Mąż czytał porozumienie przed podpisaniem”. Z całą jednak pewnością z zeznań tych nie wynikały okoliczności sugerowane przez autora apelacji a mianowicie, że pozwani zawinili poprzez podstępne wprowadzenie „małżonków P. w błąd” czy „zastosowania” wobec nich „szantażu”. Nie można także podzielić zapatrywania apelującego jakoby sąd I instancji naruszył zasadę swobodnej oceny dowodów przez danie wiary świadkom zawnioskowanym przez pozwanych. Kwestie te zostały omówione przez sąd I instancji i nie ma żadnych powodów, aby poglądów tych nie podzielić. Prawidłowo także sąd I instancji ocenił zeznania samego powoda.

W konsekwencji nie było podstaw, aby dowody te przeprowadzać przed sądem odwoławczym – o co wnosił autor apelacji. Te same zatem wnioski dowodowe zawarte w apelacji, sąd II instancji pominął i to z przyczyn wyżej wyłożonych.

Innych zarzutów powód nie podnosił. Mając zatem na uwadze powyższe ustalenia i rozważania, apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu (art. 385 k.p.c.).

W pkt 2 wyroku Sąd Apelacyjny zasądził od powoda na rzecz pozwanej Agencji Nieruchomości Rolnych kwotę 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym (art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 98 k.p.c. i § 6 pkt 6 w zw. z § 12 ust 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu oraz w pkt 3 tytułem zwrotu tych kosztów na rzecz pozwanej Gminy Z. w kwocie 3.600 zł (§ 6 pkt 6 w zw. z § 13 ust 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu).

W pkt 4 wyroku sąd zasądził od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Poznaniu), na rzecz adwokata S. W. kwotę 3.321 zł wraz z podatkiem VAT tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej w postępowaniu apelacyjnym udzielonej powodowi z urzędu na podstawie § 3 w zw. z § 6 pkt. 6 i § 12 ust.1 pkt. 2 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28

września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa

kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. , Nr 163, poz. 1348 ze zm).

P. Górecki A. Daczyński M. Gulczyńska